

Boeiend maar vermoeiend

Werkdruk en stress in Vlaamse hogescholen

Bamps, H. & Janssens, F. (2004). *Werkdruk en stress in Vlaamse hogescholen*. STV-Innovatie & Arbeid, Brussel.

Het hogescholenlandschap is de laatste jaren voortdurend in beweging. Fusies, onderwijskundige vernieuwingen, hervormingen in functie van de Europese context, enzovoort volgen mekaar op. Aan het personeel worden steeds hogere eisen gesteld door de overheid, de hogeschooldirecties én de studenten. Maar hoe zit het met de docenten en lectoren? Is het allemaal niet te veel? Zijn ze nog gemotiveerd? Het onderzoek is gebaseerd op een schriftelijke bevraging van het personeel van de 22 Vlaamse hogescholen in januari 2003, met in begrip van een aantal schalen uit de Vragenlijst ter Beoordeling en Beleving van de Arbeid (VBBA). De respons bedroeg 71%.

Bij de docenten en lectoren in de Vlaamse hogescholen heeft 42,9% psychische vermoeidheidsproblemen, 8,7% is zelfs acuut psychisch vermoeid. Met meer dan vier op tien psychisch vermoeide en bijna één op tien 'overspannen' lectoren en docenten, kan je zonder meer spreken van een alarmerende situatie.

Deze hoge cijfers zijn voor een belangrijk deel te wijten aan de druk van continue veranderingen en (mede als gevolg daarvan) de hoge taakbelasting. Achter de gemiddelden op sectorniveau gaan echter grote verschillen tussen departementen schuil. Zo blijkt dat waar docenten in een normale semesterweek gemiddeld 44,6 uur (omgerekend naar fulltime eenheden) met hun opdracht bezig zijn, dit op departementsniveau varieert van 33,4 tot 55,2 uur per week. Die taakbelasting speelt samen met de manier waarop het departement veranderingen aanpakt en de wijze waarop taken verdeeld en ingevuld worden, duidelijk een rol. Vanuit het oogpunt van preventie van psychische vermoeidheidsklachten is het dus belangrijk ervoor te zorgen dat het personeel zijn opdrachten gedaan krijgt binnen een redelijke werkweek, dat men de taken duidelijk afbakent en evenwichtig verdeelt en dat veranderingen niet overhaast worden doorgevoerd. Opvallend blijft wel het feit dat de departementen die dit reeds doen toch nog steeds beduidend slechtere scores laten optekenen dan de NOVA-VBBA-referentie voor de beroepsbevolking. Dit geeft aan dat departementen wel degelijk een verschil kunnen maken maar niet 'het' verschil. Er is duidelijk sprake van een probleem op sectorniveau.

Naast de vraag in welke mate het hogeschoolpersoneel psychisch vermoeid is, werd ook onderzocht in welke mate men nog plezier beleeft aan zijn job. Hier blijken de cijfers beduidend beter dan de NOVA-VBBA-referentie voor de beroepsbevolking. Bij de docenten en lectoren in de hogescholen heeft 15,6% motivatieproblemen, slechts 2,6% van hen is ernstig gedemotiveerd. Ondanks het vermoeiende van de job, blijft men over het algemeen toch sterk geboeid door de job. Maar ook hier zijn er weer grote verschillen tussen departementen. Zo zijn er departementen die, ondanks het vrij gunstige sectorgemiddelde, toch slechter scoren dan de NOVA-VBBA-referentie. Opnieuw blijken de verschillen voor een stuk terug te voeren tot verschillen in taakinfillingsbeleid en de wijze waarop men veranderingen aanpakt. Maar daarnaast zijn ook de wijze waarop en de mate waarin het overleg in een departement wordt georganiseerd, evenals het personeelsbeleid, van cruciaal belang voor het plezier dat de docenten en lectoren aan hun job beleven.

Het beleid in hogescholen en departementen heeft duidelijk zijn weerslag op de motivatie en psychische vermoeidheid van het personeel. Maar omgekeerd bepaalt het stresspeil bij docenten en lectoren ook of de dagelijkse organisatie in het departement gesmeerd loopt of vierkant draait – zo blijkt uit cijfers over ziekteverzuim en personeelsverloop. Ook in hogescholen is een stresspreventiebeleid dus geen luxezaak, maar een kwestie van duurzaam én efficiënt management.

*Hadewych Bamps
Frank Janssens
STV-Innovatie & Arbeid*